

Analys av situationen i Somalia

Innehåll

Innehåll.....	1
1. Inledning	2
2. Bakgrund	2
2.1 Inledning.....	2
3. Klansystemet och identitet	2
3.1 Konflikten huvudsakliga parter och deras övergripande syfte och mål	3
4. Säkerhetssituationen.....	3
4.1 Södra och centrala Somalia	3
4.2 Puntland och Somaliland	6
4.2.1 Puntland	6
4.2.2 Gränskonflikt Puntland - Somaliland.....	6
4.2.3 Somaliland	7
4.3 Lifos analys	7
5. Konflikten inverkan på civila	8
5.1 Lifos analys	9
6. Utsatta grupper samt vilka attackerna riktas mot.....	9
6.1 Lifos analys	11
7. Rätts- och säkerhetssektorn.....	11
7.1 Södra och centrala Somalia	11
7.2 Puntland	13
7.3 Somaliland	13
7.4 Lifos analys	13
8. Resor och bosättning på annan ort inom landet	14
8.1 Resor på landsväg	14
8.2 Lifos analys	15
9. Klanens betydelse i ett nätverk	15
9.1 Lifos analys	16
10. Barnhem	16
11. Återvändande	17
11.1 Lifos analys.....	17
12. Resor till Somalia.....	17
13. Källförteckning	18
Elektroniska källor	18
Muntliga källor.....	19
Förkortningar	20

Denna rapport är skriven i enlighet med EU:s allmänna riktlinjer för framtagande av landinformation (2008). Den är sammanställd utifrån noggrant utvalda och allmänt tillgängliga informationskällor. Alla använda källor refereras. All information som presenteras, med undantag av obestridda/uppenbara fakta, har dubbelkontrollerats om inget annat anges.

Informationen har noggrant granskats, utvärderats och bearbetats under en begränsad tid. Sammanställningen gör inte anspråk på att vara uttömmande och bör inte tillmätas exklusivt bevisvärde i samband med avgörandet av ett enskilt ärende.

Om en specifik händelse, person eller organisation inte nämns i rapporten innebär inte detta att händelsen inte har ägt rum, eller att personen eller organisationen inte existerar.

Informationen i rapporten återspeglar inte nödvändigtvis Migrationsverkets officiella ståndpunkt i en viss fråga och det finns ingen avsikt att genom rapporten göra politiska ställningstaganden.

1. Inledning

Nedanstående landinformation har beställts av Migrationsverkets rättschef för bedömning vid ett rättsligt ställningstagande. Användaren uppmärksammas på att det kan finnas rapporter kring specifika ämnen, vilka kan erbjuda fördjupning och kompletterande information. Vidare bör användaren alltid söka efter aktuell och relevant landinformation via Migrationsverkets rätts- och landinformationssystem (www.migrationsverket.se/Lifos).

2. Bakgrund

2.1 Inledning

Situationen i Somalia har sedan Siad Barres fall 1991 präglats av inre oro och våldsamheter. Somalia kan översiktligt delas in i tre delar. Somaliland i nordväst som 1991 utropat sin självständighet, men som inte erkänts internationellt. Puntland i nordöst, som sedan 1998 är en autonom provins. södra och centrala Somalia är den del som sett flest strider och störst instabilitet.

3. Klansystemet och identitet

Det klansystem som finns i Somalia genomsyrar hela samhället. Alla somalier tillhör en klan eller en minoritetsgrupp. Individens identitet är starkt kopplad till den klan eller grupp man tillhör och klanen eller gruppen är traditionellt basen för individens juridiska och ekonomiska trygghet.¹ Klaner har ett hemområde i Somalia, vilket dock inte innebär att alla från den klanen är bosatta i det området.² Den somaliska sedvanerätten, *xeer*, är starkt sammanknuten med klansystemet.³

I Somalia finns också många olika minoritetsgrupper. En del har en annan etnisk bakgrund medan andra minoritetsgrupper definieras utifrån yrken

¹ Lifos, *Myndigheter och klansystem i Somalia*, 2012-11-30, s. 10f

² EASO, *South and Central Somalia Country Overview*, 2014-08-01, s. 47

³ Lifos, *Myndigheter och klansystem i Somalia*, 2012-11-30, s. 10f

som de traditionellt bedrivit. Dessa yrken betraktas som icke islamska och orena. Till skillnad från personer i klaner kan de inte härleda sina släktled till profeten Mohammed.⁴ Socialt och kulturellt finns en diskriminering mot minoritetsgrupper och interaktionen med personer från klaner är begränsad.⁵

3.1 Konfliktens huvudsakliga parter och deras övergripande syfte och mål

De två huvudsakliga parterna i konflikten i södra och centrala Somalia är den svaga men av såväl Afrikanska Unionen (AU) och av internationella samfundet stödda regeringen Somali Federal Government (SFG) samt den islamistiska väpnade gruppen Al Shabaab. Al Shabaabs mål är att instifta ett globalt islamistiskt kalifat. SFG strävar efter att upprätta en federal stat. I södra Somalia har Juba Interim Administration (JIA) med Kismaayo som huvudort och Ahmed Madobe som president erkänts som delstat av SFG. Därutöver har Interim South-west Administration (SW3), med Baidoa som huvudort och Sharif Hassan Sheikh Aden som president, bildats och erkänts av SFG. Det finns dock konkurrerande tankar bland de till SFG vänligt sinnade om hur delstaterna ska se ut vilket skapar spänningar inte bara i den här delen av södra och centrala Somalia utan också i andra delar samt i södra delen av Puntland.⁶

I Somalia finns ett oräkneligt antal klanmiliser som kan vara lojala med lokala SFG-vänliga administrationer, med Al Shabaab eller driva egna intressen. Ett kännetecken för Somalia är att de politiska och militära lojaliteterna skiftar frekvent.⁷

4. Säkerhetssituationen

4.1 Södra och centrala Somalia

Södra och centrala Somalia är det område i Somalia där konflikten är mest intensiv. Denna del av Somalia kan huvudsakligen delas in i områden som kontrolleras av Al Shabaab samt i områden som de inte kontrollerar. De områden som inte Al Shabaab kontrollerar har Somali Federal Government (SFG) mer eller mindre inflytande i. I centrala Somalia finns klanadministrationerna Galmudug, Himan och Heeb samt ett område som administreras av Ahlu Sunna Waljamaa (ASWJ).⁸ Söder därom kontrollerar Al Shabaab fortsatt landsbygden samt regionen Juba Dhexe (Mellersta Juba)⁹ men har i andra regioner drivits bort från de större städerna. Dessa

⁴ EASO, *South and Central Somalia Country Overview*, 2014-08-01, s 51f

⁵ ibid, s 53

⁶ Internationell organisation (E), samtal i Nairobi oktober 2014

Sabahi, *Somali elders defy al-Shabaab order to stay away from Central State conference*, 2015-01-22

http://sabahionline.com/en_GB/articles/hoa/articles/features/2015/01/22/feature-01

(hämtad 2015-01-27)

⁷ Tjänsteman inom FN (B), samtal i Mogadishu oktober 2014

⁸ Internationell organisation (J) samtal i Mogadishu oktober 2014

⁹ Kellett, Paul, e-post 2014-12-03

städer hålls av SNAF med stöd av AMISOM och SFG har inflytande. Al Shabaab har dock en fortsatt närvaro i städerna, framförallt nattetid.¹⁰ Det förekommer att Al Shabaab återtar en stad för kortare eller längre tid.¹¹ Vilka städer som Al Shabaab drivits bort från måste därför kontrolleras mot uppdaterad landinformation.

SNAF och AMISOM har under 2014 genomfört två militära offensiver, Operation Eagle under våren 2014 och Operation Indian Ocean med start i augusti samma år. Konflikten är som mest intensiv i samband med SNAFs och AMISOMs offensiver, samt i flera områden som Al Shabaab inte kontrollerar.¹² Al Shabaab har när AMISOM och SNAF kommer fram till en stad de kontrollerar dragit sig tillbaka. Al Shabaab har uppmanat befolkningen i städerna att ge sig av tillsammans med dem, och på så sätt agerat mänskliga sköldar åt Al Shabaab. De har i samband med att folk lämnar städerna förstört infrastruktur, t.ex. förgiftat dammar.¹³ Al Shabaab finns sedan kvar strax utanför städerna, varifrån de infiltrerar dem främst nattetid samt genomför attacker. De har i flera städer fortsatt en stark närvaro i vissa delar. Det är inte till alla städer som Al Shabaab drivits bort från som det finns av AMISOM/SNAF-säkrade vägar, vilket gör att dessa städer är som isolerade öar i Al Shabaabkontrollerat land. Städerna blir då helt beroende av kommersiell lastbilstrafik för att få in mat vilket gjort att matpriserna fyrdubblats.¹⁴

Al Shabaab genomför större attacker och mord i städer de inte längre kontrollerar. De riktar sina angrepp mot personer som de anser vara sina fiender, utan att skona civila som råkar komma i dess väg.¹⁵ Al Shabaabs angrepp varierar i storlek mellan större samordnade attacker där såväl självmordsbombare och eldstrid ingår till mord på enskilda individer. Frekvensen av dessa attacker varierar i tid och rum. I Mogadishu förekommer flera attacker varje vecka, av större eller mindre format. I övriga delar av landet är mönstret detsamma men frekvensen lägre.¹⁶

Situationen i Mogadishu skiljer sig från situationen i andra städer på så sätt att arbetet med återuppbyggnaden av staden i någon mån påbörjats där vad gäller exempelvis affärsverksamheter och infrastruktur.

Säkerhetssituationen är mer accentuerad i Mogadishu än i andra städer. Attackerna är mer frekventa och det sker oftare större attacker i

¹⁰ Internationell organisation (D), samtal i Nairobi oktober 2014

¹¹ UN Security Council, *Report of the Secretary General on Somalia*, 2013-05-31, p. 13-14 samt Internationell organisation (N), samtal i Mogadishu oktober 2014

¹² Internationell organisation (A), samtal i Baidoa oktober 2014

¹³ Internationell organisation (E), samtal i Nairobi oktober 2014, Internationell organisation (F2) samtal i Nairobi oktober 2014

¹⁴ Internationell organisation (J), Tjänsteman inom FN (B), samtal i Mogadishu oktober 2014

¹⁵ Internationell organisation (M), samtal i Nairobi oktober 2014

¹⁶ Lokal NGO (G), samtal i Mogadishu oktober 2014, Internationell organisation (F1), samtal i Nairobi oktober 2014, Tjänsteman inom FN (B), samtal i oktober 2014

huvudstaden.¹⁷ I några stadsdelar, såsom Dayniile, Huriwa och Yaqshid, har Al Shabaab en stark närvaro.¹⁸ Utöver konflikten mellan Al Shabaab och SFG finns det ett antal klaner i Mogadishu som har kapacitet att genomföra större attacker, och som kan genomföra hämndattacker.¹⁹

I de områden som Al Shabaab inte kontrollerar förekommer utöver attacker i olika former från Al Shabaab även strider mellan andra parter.²⁰ Det kan vara lokala miliser som drabbar samman. Området mellan städerna Marka och Qoryooley i Shabelle Hoose (Nedre Shabelle) har sett hårda strider när hawiyeklanen abgal och dirklanen biya maal drabbat samman.²¹ Längs floden Shabelle har förekommit sammandrabbningar mellan bantu-gruppen shiidle och hawiyeklanerna hawadle och galjaal. I regionen Gedo strider olika marehan-miliser om de knappa resurserna i området. Några av dessa är lojala med JIA, andra med SFG eller ASWJ medan ytterligare andra är lojala med Al Shabaab.²² Även i klanadministrationerna Galmudug, Himan och Heeb samt ASWJ förekommer frekventa sammandrabbningar mellan miliser som är lojala med dessa administrationer.²³ Det förekommer också strider inom AMISOM/SNAF.²⁴

Områden som kontrolleras av Al Shabaab drabbas generellt sett inte av väpnade sammandrabbningar. Konflikten gör sig i dessa områden framförallt påmind genom konfliktrelaterade brott mot mänskliga rättigheter såsom tvångsrekryteringar samt tvångsäktenskap till medlemmar i Al Shabaab samt risken att anklagas för spioneri.²⁵ Al Shabaabs förre ledare Ahmed Abdi Godane dödades den 1 september 2014²⁶ och andra ledare inom Al Shabaabs säkerhetstjänst Amniyat har dödats senare²⁷ medan ytterligare andra ledare har lämnat rörelsen²⁸. Det finns uppgifter om att Al Shabaab i och med detta drabbats av inre oro där käbbel och misstänksamhet inom gruppen fått grogrund. Al Shabaab pressar befolkningen i de områden de kontrollerar hårdare. Det handlar om åtgärder för att förhindra folk från att samarbeta med regeringen. Den som anklagas

¹⁷ Äldste från Mogadishu (2), Internationell organisation (F1), Tjänsteman inom FN (B), samtal med samtliga i oktober 2014

¹⁸ Internationell organisation (F1), samtal i Nairobi oktober 2014

¹⁹ Kellett Paul, telefonsamtal 2014-11-25

²⁰ Internationell organisation (F2), samtal i Nairobi oktober 2014

²¹ Tjänsteman inom FN (B), samtal i Mogadishu oktober 2014

²² Internationell organisation (A), samtal i Mogadishu oktober 2014

²³ Tjänsteman inom FN (B), samtal i Mogadishu oktober 2014

²⁴ Internationell organisation (F2), samtal i Nairobi oktober 2014

²⁵ Internationell organisation (C), samtal i Mogadishu oktober 2014

²⁶ BBC News, *Ahmed Abdi Godane: Somalia's killed al-Shabab leader*, 2014-09-09

<http://www.bbc.com/news/world-africa-29034409> (hämtad 2015-01-20)

²⁷ Reuters, *U.S. confirms drone strike killed al Shabaab leader in Somalia*, 2014-12-31

<http://www.reuters.com/article/2014/12/31/us-usa-somalia-airstrike-idUSKBN0K90YA20141231> (hämtad 2015-02-05)

Deutsche Welle, *Somalia: U.S. Targets Al-Shabaab Leader in Somalia With Drone Strike*, 2015-02-04 <http://allafrica.com/stories/201502040350.html> (hämtad 2015-02-05)

²⁸ Al Jazeera, *Al-Shabab intelligence chief says he is quitting*, 2015-01-27

<http://www.aljazeera.com/news/2015/01/al-shabab-intelligence-chief-quitting-150127180558773.html> (hämtad 2015-02-05)

för att spionera åt SFG avrättas och även Al Shabaab-medlemmar har avrättats mot den bakgrunden.²⁹

Människor flyr från offensiverna³⁰, framförallt under den som genomfördes under våren 2014.³¹

4.2 Puntland och Somaliland

4.2.1 Puntland

Puntland är sedan 1998 en självutropad autonom stat i Somalia.³² Säkerhetssituationen i Puntland är förhållandevis stabil.

Al Shabaab har dock en fast punkt i Puntland i sitt gömställe i Galgala i närheten av Golisbergen. Med sin bas där genomför de attacker i Puntland, såväl bombattentat som riktade mord.³³ Attentaten och de strider som förekommer mellan Al Shabaab och Puntlands styrkor är i huvudsak geografiskt begränsade till nordöstra delen av regionen Bari i områdena kring Golisbergen samt till Boosaaso med omnejd.³⁴ I detta område har Al Shabaab också en närvaro i byar.³⁵ Antalet döda i Al Shabaabs attacker är högst osäkert, men av den information Lifos har rör det sig om färre än tio under perioden september – december 2014.³⁶

4.2.2 Gränskonflikt Puntland - Somaliland

Puntland och Somaliland är oense om den gemensamma gränsen.³⁷ Området ligger inom de gränser som Somaliland utropat sin självständighet, medan invånarna där till övervägande delen kommer från daroodklanen dulbahante.³⁸ Daroodklanerna dominerar i Puntland medan isaaqklanerna dominerar i Somaliland.³⁹ I januari 2012 utropas staten Khatumo som inbegriper det omtvistade området som inbegriper regionerna Sool, Sanaag och Cayn, med ambitionen att lämna Somaliland och vara en delstat i det federala Somalia.⁴⁰ Lifos noterar efter att ha följt konflikten under flera år att området har karaktäriserats av att det då och då blossar upp strider

²⁹ Internationell organisation baserad i Nairobi, e-post till Lifos 2015-02-04

³⁰ Internationell organisation (E), samtal i Nairobi oktober 2014

³¹ Internationell organisation (F1), samtal i Nairobi oktober 2014

³² EASO, *South and Central Somalia Country Overview*, 2014-08-01, s. 27

³³ UN Security Council, *Report of the Secretary-General on Somalia*, 2014-03-03, punkt 17

³⁴ Internationell organisation baserad i Nairobi, e-post 2014-09-05, 2014-10-17, 2014-10-31, 2014-11-28, 2014-12-12, 2014-12-26, 2015-01-05, 2015-01-12

³⁵ Internationell organisation baserad i Nairobi, e-post 2014-12-12

³⁶ Internationell organisation baserad i Nairobi, e-post 2014-09-05, 2014-09-19, 2014-10-03, 2014-10-17, 2014-10-31, 2014-11-14, 2014-11-28, 2014-12-12, 2014-12-26.

³⁷ UN Security Council, *Report of the Secretary-General on Somalia*, 2014-03-03, punkt 18

³⁸ Somalia Report, *What is Khatumo State?*, 2012-04-26

http://www.somaliareport.com/index.php/post/3271/What_is_Khatumo_State (hämtad 2015-01-20)

³⁹ EASO, *South and Central Somalia Country Overview*, s. 46 samt 57 f

⁴⁰ Somalia Report, *What is Khatumo State?*, 2012-04-26

http://www.somaliareport.com/index.php/post/3271/What_is_Khatumo_State (hämtad 2015-01-20)

mellan Somalilands styrkor och Khatumo states milis eller styrkor från Puntland, samt att det växlar mellan perioder av stridigheter och perioder av anspänning utan strider.

4.2.3 Somaliland

Somaliland har 1991 utropat sig som självständig stat men är inte internationellt erkänt som sådan.⁴¹ Säkerhetssituationen i Somaliland är förhållandevis stabil.⁴² Gränskonflikten med Puntland gör sig påmind i de östra delarna, se ovan.

Det finns en separatiströrelse i staden Borama i regionen Awdal i västra Somaliland. I december 2014 uppgav Sultan Abibakar Elmi Wabar att han förespråkade att Awdal skulle bli en autonom stat och bildade Awdal State National Liberation Front. Sultan Wabar tillhör klanen gadabuursi som är bosatta i området. Det har under hösten 2014 förekommit enstaka våldsamma demonstrationer, sammandrabbningar mellan Sultan Wabars anhängare och Somalilands polis och arresteringar från Somalilands sida.⁴³

Al Shabaab har sedan tidigare ett administrativt fäste i Burao, men de verkar inte öppet.⁴⁴ Ett visst inflöde av Al Shabaab-element sker till regionerna Sool, Sanaag och Cayn, framförallt när Puntland ökar pressen mot dem i nordöstra delen av Puntland.⁴⁵

4.3 Lifos analys

I södra och centrala Somalia har Al Shabaab under senaste året lämnat många städer, inklusive för ekonomin viktiga hamnstäder. Abdi Godanes och andra ledares död eller avhopp har bidragit till en inre splittring av Al Shabaab. Rörelsen har således mött många motgångar under senare tid, såväl från yttre press som inre splittring. Likväl kontrollerar de fortsatt den största delen av territoriet i södra och centrala Somalia, om än huvudsakligen landsbygd. Det är sedan tidigare känt att Al Shabaab begår brott mot mänskliga rättigheter, exempelvis mot yttrande- och religionsfriheten och att kroppsstraff utdelas. Under senare tid har Al Shabaabs misstänksamhet mot personer som kan uppfattas som spioner ökat. Det faktum att såväl egna medlemmar som gemene man anklagas och avrättas kan tyda på att det finns en större känslighet för och fokus från Al Shabaab på misstänkt spionage nu än tidigare. Det skulle också kunna vara flera personer i dessa områden som samarbetar med SFG. Lifos noterar att orsaken är okänd men att det kan konstateras att Al Shabaab, som även tidigare fokuserat på att identifiera möjliga spioner, synes ha identifierat det arbetet samt att konsekvenserna för en sådan misstanke i vart fall kan vara döden.

⁴¹ Utrikespolitiska institutet, *Landguide Somaliland*, 2014-02-18, Betaltjänst, <http://www.landguiden.se/Lander/Afrika/Somalia> (hämtad 2015-01-27)

⁴² Tjänsteman inom FN (B), samtal i Mogadishu oktober 2014

⁴³ Internationell organisation baserad i Nairobi, e-post 2014-12-12 samt 2015-01-12

⁴⁴ Lifos, *Säkerhetssituationen i Somalia*, 2012-10-18, s 42

⁴⁵ Internationell organisation baserad i Nairobi, e-post 2015-01-19

Al Shabaab befinner sig strax utanför de städer som de drivits bort från och kan därifrån infiltrera städerna, främst nattetid, men också genomföra attacker och attentat inne i städerna. Det innebär att även om Al Shabaab har motgångar militärt, så är deras närvaro fortsatt kännbar för många människor. I städerna är det svårt att veta vem som är medlem i Al Shabaab och inte⁴⁶, vilket gör det svårt för lokalbefolkningen att förhålla sig till deras närvaro.

I de områden i södra och centrala Somalia som Al Shabaab inte längre kontrollerar har SFG inflytande. Inflytandet är dock tämligen svagt och orterna präglas av rivalitet från olika grupper om makt och inflytande. På sina håll har detta lett till stundtals hårda strider, som exempelvis klanstriderna runt Marka. Att Al Shabaab lämnat en stad innebär inte att de konflikter som tidigare funnits mellan olika grupper lokalt eller i förhållande till SFG i Mogadishu är lösta. Det finns många lager av konflikten, det kan vara på klannivå men också mellan andra grupperingar som exempelvis affärsmän. Det finns anledning att tro att även om försök görs från SFG, med stöd från internationella samfundet, att bygga upp en förvaltning och utöva en faktisk kontroll över territoriet i södra och centrala Somalia så är vägen mycket lång innan det kommer att vara en realitet.

Det förtjänar också att noteras att SFG och SNAF behöver AMISOMs hjälp att militärt hålla städerna efter att Al Shabaab drivits bort. Eftersom Al Shabaab fortsatt kontrollerar landsbygden blir en del av de städer som de drivits bort från isolerade på så sätt att SFG och företrädare för det internationella samfundet inte har möjlighet att resa dit landvägen, eftersom vägarna mellan städerna är osäkra. En del av dessa städer saknar landningsbana för flygplan.

Al Shabaabs närvaro i Puntland är mer påtaglig än tidigare och även om deras explicita närvaro är begränsad främst till nordöstra Puntland, påverkas Puntland av att Al Shabaab är pressade i södra och centrala Somalia. Al Shabaab trycks upp i landet, vilket leder till att Puntland destabiliseras. Säkerhetssituationen i Somaliland är dock än mer stabil, även om Al Shabaab finns närvarande även där. Gränskonflikten mellan Puntland och Somaliland väntas inte ändra karaktär i närtid och dagsläget bedöms inte Sultan Wabars separatistanspråk i västra Somaliland leda till destabilisering i större omfattning.

5. Konflikten inverkan på civila

Det saknas tillförlitlig statistik över antalet döda och skadade i konflikten, bland annat på grund av att säkerhetssituationen i landet försvårar insamlingen av uppgifterna.

⁴⁶ Internationell organisation (M), samtal i Nairobi oktober 2014

Den som befinner sig där strider pågår eller en attack utförs riskerar naturligtvis att skadas eller dö. I områden som kontrolleras av Al Shabaab är situationen gällande mänskliga rättigheter under all kritik, men säkerhetssituationen generellt stabilare.⁴⁷ Säkerhetssituationen varierar också beroende på vem du är. Vissa grupper av personer är särskilt utsatta. Dessa grupperings situation har snarare försämrats under de senaste två åren. Antalet döda i strid har minskat jämfört med för nio år sedan. För gemene man är vare sig Al Shabaab eller strider generellt det största hotet utan kriminalitet, och den generella säkerhetssituationen för gemene man har förbättrats jämfört med tidigare år av oroligheter som pågått sedan 1991. Säkerhetssituationen varierar dock beroende på platsen.⁴⁸

AMISOMs och SNAFs militäroffensiver för att driva undan Al Shabaab liksom strider som involverar andra grupperingar leder till att många människor tvingats lämna sina hem. Under tiden 1 januari – 16 september 2014 har 80 000 somalier lämnat sina hem, de flesta för att bli internflyktingar.⁴⁹ De allra flesta av dessa blev internflyktingar under den militära offensiven under våren 2014, och endast en tiondel av dessa under höstens offensiv samma år.⁵⁰ I främst Mogadishu och Kismaayo har 23 000 internflyktingar tvingats flytta från den privata eller statliga egendom där de tidigare bott.⁵¹

5.1 Lifos analys

Mot bakgrund av att det saknas tillförlitlig statistik över döda och skadade är det vanskligt att uttala sig med säkerhet om situationen för civila. Det bör dock noteras att det faktum att säkerhetssituationen generellt förbättrats för gemene man är en försiktig förbättring från en nivå av stor osäkerhet. Lokalt kan också säkerhetssituationen ha försämrats, såsom exempelvis i nordöstra Puntland där det rapporteras mer frekvent om Al Shabaabs aktiviteter än tidigare. Säkerhetssituationen förändras, framförallt i södra och centrala Somalia, med de lokala förhållandena. Al Shabaab har generellt sett mer aktiviteter, såsom attacker och mord, i större strategiska städer med Mogadishu som den mest utsatta staden.

6. Utsatta grupper samt vilka attackerna riktas mot

I det somaliska samhället är kvinnor, barn, personer som tillhör minoritetsgrupper samt internflyktingar utsatta.⁵² Kvinnor riskerar sexuella övergrepp⁵³ och i princip alla flickebarn i hela Somalia utsätts för

⁴⁷ Internationell organisation (E), samtal i Nairobi oktober 2014

⁴⁸ Tjänsteman inom FN (B), samtal i Mogadishu oktober 2014

⁴⁹ UNHCR, *Over 100,000 people displaced in Somalia so far this year as IDPs bear brunt of food insecurity crisis*, 2014-09-16 <http://www.unhcr.org/541810559.html> (hämtad 2015-01-27)

⁵⁰ Internationell organisation (F1), samtal i Nairobi oktober 2014

⁵¹ UNHCR, *Over 100,000 people displaced in Somalia so far this year as IDPs bear brunt of food insecurity crisis*, 2014-09-16 <http://www.unhcr.org/541810559.html> (hämtad 2015-01-27)

⁵² Internationell organisation (N), samtal i Mogadishu oktober 2014

⁵³ Internationell organisation (D), samtal i Nairobi oktober 2014

könsstämpning i någon form.⁵⁴ Personer från minoritetsgrupper är utsatta mot bakgrund av minoritetsgruppers svaga ställning i samhället.⁵⁵ Internflyktingar saknar klanskydd och har i praktiken ingen möjlighet att få upprättelse inom det juridiska systemet.⁵⁶

Utöver dessa grupper finns grupper som riskerar riktat våld, främst från Al Shabaab men det förekommer också riktat våld från andra politiska motståndare. Al Shabaab riktar sitt våld mot personer knutna till regeringen, parlamentet, SNAF, polisen, NGOer och FN men även personer som uttrycker en åsikt som skiljer sig från Al Shabaabs värderingar, såsom exempelvis journalister, politiker, lärare, religiösa och lokala ledare men även affärsmän. Under 2014 förändrades hotbilden från Al Shabaab mot de affärsidkare som har affärer med regeringen eller dess företrädare. Exempelvis när det gäller de kvinnor som säljer te till poliser och som tidigare var drabbade av attentat från Al Shabaab förefaller dessa attentat ha minskat avsevärt och Lifos fick inte höra om något konkret exempel från 2014. Al Shabaab har dock under 2014 fortsatt attackerat affärsidkare, som i jämförelse med teförsäljerskorna driver något större affärsrörelser, som har kontakter med eller levererar tjänster till SFG och NGOer.⁵⁷

Pojkar och yngre män riskerar tvångsrekrytering.⁵⁸ Det gäller i störst utsträckning i relation till Al Shabaab och främst i områden som Al Shabaab kontrollerar. I områden som inte Al Shabaab kontrollerar förekommer det att Al Shabaab rekryterar, men endast i mindre omfattning. Tvångsrekryteringen kan ske genom våld, men också genom att pojkarna tas under falska premisser om exempelvis utbildning eller övertalas om utsikter om lön i detta liv och möjligheten att komma till paradiset i nästa liv.⁵⁹ Flickor i Al Shabaabkontrollerat område riskerar tvångsäktenskap med medlem i Al Shabaab.⁶⁰ Flickor och kvinnor i Al Shabaabkontrollerat område drabbas av de där gällande lagarna exempelvis genom att de inte får resa utan manlig eskort, att de måste klä sig i heltäckande kläder och att de hindras i sitt yrkesutövande, t.ex. får inte en kvinnlig lärare undervisa utan sin makes närvaro i skolan.⁶¹

Informationen om i vilken mån Al Shabaab försöker spåra avhoppare eller inte är till viss del motstridig. Dels uppges att Al Shabaab försöker spåra

⁵⁴ Lokal NGO (G), samtal i Mogadishu oktober 2014

⁵⁵ EASO, *South and Central Somalia Country Overview*, 2014-08-01, s. 55f

NOAS, *Persecution and Protection in Somalia*, 2014-04-01, s. 41

⁵⁶ Internationell organisation (D), samtal i Nairobi oktober 2014

⁵⁷ Lokal NGO (G), samtal i Mogadishu oktober 2014 samt Internationell organisation (Q) samtal i Baidoa oktober 2014

US Department of State, *Trafficking in Persons Report 2014 - Special Case: Somalia*, 2014-06-20, http://www.ecoi.net/local_link/278800/408346_de.html (hämtad 2015-02-26)

⁵⁸ Internationell organisation (C), samtal i Mogadishu oktober 2014

⁵⁹ Internationell organisation (O), samtal i Mogadishu oktober 2014, Internationell organisation (C), samtal i Mogadishu oktober 2014,

⁶⁰ Anonym person (P), samtal i Baidoa oktober 2014

⁶¹ Internationell organisation (M), samtal i Nairobi oktober 2014

avhoppare som har värdefull information, men saknar resurser till efterforskning i andra fall.⁶² Dels uppges att Al Shabaab söker upp avhoppare och att det även händer att de spårar soldater av låg rang och för dem tillbaka till Al Shabaab.⁶³

I mindre byar är det vanligt att man vet vem som är med i Al Shabaab och vem som inte är det, men man håller det för sig själv. I städerna vet man normalt inte vem som är vem.⁶⁴

I hela Somalia är journalister en utsatt grupp, och det är inte bara Al Shabaab som hotet kommer från. Från december 2011 till september 2014 dödades minst ett tjugotal journalister. Därutöver är det vanligt förekommande med andra typer av ingripanden mot journalister såsom exempelvis godtyckliga gripanden, fysiskt våld och kidnappningar.⁶⁵

6.1 Lifos analys

Även om den generella säkerhetssituationen för gemene man förbättrats något har situationen för utsatta grupper som hotas av Al Shabaab inte förbättrats, utan snarare försämrats något.⁶⁶ Al Shabaab har i och med sina territoriella förluster ytterligare fokuserat på riktade attacker mot dem de anser vara deras fiender. Det är viktigt att notera att de exempel som givits ovan på vilka som är utsatta är exempel och ingen uttömmande uppräkningslista, utan den som Al Shabaab uppfattar som sin fiende är utsatt.

De grupper som är utsatta mot bakgrund av sin svaga position i det somaliska samhället, har mot bakgrund av att kriminalitet är ett allt större problem för gemene man och dessa grupper är de som har svårast att söka upprättelse i händelse av övergrepp, en fortsatt prekär situation.

7. Rätts- och säkerhetssektorn

7.1 Södra och centrala Somalia

De områden som kontrolleras av Al Shabaab har en administration. När Al Shabaab drivits bort från en stad och befinner sig på landsbygden utanför, tar de med sig sin administrativa struktur ut på landsbygden. De har en distriktskommissionär men det finns också personer lokalt i byarna som utsetts av Al Shabaab som arbetar med exempelvis beskattning. Det finns en mobil domstol som man kan kalla på. Den lokala administrationen är beroende av den lokalt utsedde Al Shabaab-ledaren. Det varierar hur strikt Al Shabaabs regler och påbud implementeras samt hur mycket som

⁶² Internationell organisation (O), samtal i Mogadishu oktober 2014

⁶³ Internationell organisation (C), samtal i Mogadishu oktober 2014

⁶⁴ Internationell organisation (M), samtal i Nairobi oktober 2014

⁶⁵ Utrikespolitiska institutet, *Landguide Somalia/Massmedier*, 2014-11-05, Betaltjänst, <http://www.landguiden.se/Lander/Afrika/Somalia/Massmedier> (hämtad 2015-01-27)

⁶⁶ Tjänsteman inom FN (B), samtal i Mogadishu oktober 2014

samordnas med klansystemet och klaner i området.⁶⁷ Al Shabaab tillämpar sharia på ett repressivt och omfattande sätt och deras verksamhet handlar till stor del om utpressning av lokalbefolkningen.⁶⁸ En internationell organisation uppgav för Lifos att den som arresteras av Al Shabaab har inte rätt att ta emot besök.⁶⁹ Det finns uppgifter om att Al Shabaabs administration inte är så strukturerad längre eftersom de i AMISOMs och SNAFs militäroffensiver 2014 attackerats och pressats tillbaka.⁷⁰

I de områden som inte kontrolleras av Al Shabaab har arbetet med att bygga upp polis- och domstolsväsende påbörjats, men det har ännu inte nått en fungerande nivå. Polisen saknar kapacitet att utreda brott. Det fattas resurser såsom bilar, bränsle och poliser som utför polisarbete. Det finns många poliser på lönelistan som inte ägnar sig åt polisarbete. Rekryteringen till polisen är inte professionell och poliserna utses inte på grund av kompetens. De utses efter överenskommelse och är ansvariga gentemot den som gav dem en anställning, vilket inte nödvändigtvis är polisen som organisation.⁷¹ Polismännens lojalitet skiftar och kan i stället tillfalla exempelvis Al Shabaab, klan eller affärsmän.⁷² Poliserna inom polisen har ingen fungerande orderkedja att förhålla sig till. Polislönerna ska till hälften betalas av regeringen och till hälften av internationella samfundet. Lönen från regeringen har skjutits upp och nu återstår bara den andra delen.⁷³ Resurssvaga och utsatta personer i samhället behandlas illa av alla och polisen är inget undantag. Den som anmäler ett brott behöver ha goda kontakter för att anmälan ska ha möjlighet att fungera.⁷⁴

Den som anmäler ett brott till polisen får betala polismannen för att ärendet ska påbörjas. Av befolkningen ses det inte som korruption då det inte handlar om att påverka ärendets utgång. Man kan dock också betala för att någon ska ändra uppfattning. Därutöver måste den som anmäler också betala för kostnaderna att ha gärningsmannen i fängelset. Korruptionen i detta sammanhang är svår och utbredd.⁷⁵

Än svagare än polisen är domstolsväsendet. Det finns sju åklagare i hela Somalia samt en riksåklagare.⁷⁶ Domare är underkvalificerade och det förekommer korruption.⁷⁷ En domare som klagar över förutsättningarna löper överhängande risk att dödas. Under 2013 dödades 30% av domarna. Domarna fungerar i regeringens intresse.⁷⁸

⁶⁷ Internationell organisation (Q), samtal i Baidoa oktober 2014

⁶⁸ Internationell organisation (M), samtal i Nairobi oktober 2014

⁶⁹ Internationell organisation (Q), samtal i Baidoa oktober 2014

⁷⁰ Internationell organisation (O), samtal i Mogadishu oktober 2014

⁷¹ Internationell organisation (H), samtal i Mogadishu oktober 2014

⁷² Internationell organisation (M), samtal i Nairobi oktober 2014

⁷³ Internationell organisation (H), samtal i Mogadishu oktober 2014

⁷⁴ Lokal NGO (S), samtal i Mogadishu oktober 2014

⁷⁵ Internationell organisation (H), samtal i Mogadishu oktober 2014

⁷⁶ Internationell organisation (H), samtal i Mogadishu oktober 2014

⁷⁷ Internationell organisation (A), samtal i Mogadishu oktober 2014

⁷⁸ Internationell organisation (H), samtal i Mogadishu oktober 2014

Klanerna kan ingripa i polisarbetet och domstolens arbete. Det är inte fullt så vanligt inne i Mogadishu, men i stadens utkanter och på andra platser i södra och centrala Somalia förekommer det frekvent.⁷⁹ Klanerna kan sköta ärendet själva och överhuvudtaget inte ta det till polis och domstol, men kan också förhandla enligt sedvanerätten xeer parallellt med polis- och domstolsförfarandet. Om klanerna sedan tar överenskommelsen till domstol och berättar att ärendet är löst så släpper domstolen ärendet.⁸⁰

Kvinnor är inte jämställda med män och i alla rättssystem värderas en kvinnas vittnesmål lägre än mannens.⁸¹

7.2 Puntland

Administrationen i Puntland är svag och korrupt och domstolskapaciteten är inte tillräcklig. På landsbygden finns inte några domstolar, utan ärenden får hänvisas till större städer. Det traditionella klansystemet och sedvanerätten xeer är dock mycket stark och är det som vanligen används vid brottmål och andra tvister. Även när det gäller ärenden som anmälts till polis och tas upp av domstol drar klanerna i de allra flesta fallen tillbaka dem från domstolen. Klanerna förhandlar sedan enligt xeer och upprättar en skriftlig överenskommelse som den lokala domstolen registrerar. Endast ärenden som berör Al Shabaab eller piratverksamheten går genom det formella polis- och domstolsväsendet.⁸² Det har genomförts ett arbete med utbildning i mänskliga rättigheter av domare, åklagare och medlemmar av civilsamhället i Puntland.⁸³

7.3 Somaliland

Rättsväsendet i Somaliland är svagt och har inte tillräcklig kapacitet. Det finns dock ett rättsväsen med flera instanser, privata domstolar som med licens från regeringen har rätt att arbeta samt militärdomstolar som alla har skriftliga bestämmelser att förhålla sig till. Detta till trots behandlas nära nog alla ärenden inom sedvanerätten xeer. Liksom i Puntland kan klanerna dra tillbaka ärenden från polis och domstol, även efter att dom har avkunnats, och avgöra dem inom xeer. Det är endast ärenden med hot från Al Shabaab, eller andra hot mot staten, som behandlas inom polisen och domstolsväsendet.⁸⁴

7.4 Lifos analys

Den standardiserade rubriken rätts- och säkerhetssektorn till trots är det viktigt att poängtera att det embryo till en sådan sektor som finns i främst Somaliland, Puntland och för södra och centrala Somalias del Mogadishu, har långt kvar till att kunna fungera i medborgarnas intresse, samt långt kvar

⁷⁹ Internationell organisation (H), samtal i Mogadishu oktober 2014

⁸⁰ Anonym person (P), samtal i Baidoa oktober 2014

⁸¹ Internationell organisation (H), samtal i Mogadishu oktober 2014

⁸² Lifos, *Myndigheter och klansystem i Somalia*, 2012-11-30, s. 18f

⁸³ UN Security Council, *Report of the Secretary-General on Somalia*, 2014-03-03, punkt 49

⁸⁴ Lifos, *Myndigheter och klanssystem i Somalia*, 2012-11-30, s. 39 ff

innan det kan fungera med rättssäkerhet och effektivitet, även om man i främst Somaliland kommit längre med uppbyggnaden. Klanerna har fortsatt ett starkt inflytande även där och kan i de flesta fall i praktiken överpröva en dom i domstol. Undantaget från detta är fall som rör Al Shabaab och statens säkerhet. Det är dock viktigt att även då komma ihåg att varje domare tillhör en klan och att korruptionen är utbredd. Lifos slutstats är att rätts- och säkerhetssektorns kapacitet varierar lite med vilket område i Somalia som avses, men oavsett geografiskt område är kapaciteten mycket låg för att på sina håll tänga försvinnande liten. Detsamma gäller rätts- och säkerhetssektorns integritet.

8. Resor och bosättning på annan ort inom landet

8.1 Resor på landsväg

Det går persontransporter på vägarna i södra och centrala Somalia. Beroende på vad man har råd med väljer man transport i minibuss, lastbil, hyr en åsna eller går till fots.⁸⁵ Om man reser med minibuss eller lastbil betalar man en avgift till chauffören som sedan betalar avgifterna som uppkommer vid de vägspärrar som finns utmed vägarna. Det finns vägspärrar i såväl territorium som kontrolleras av Al Shabaab som territorium som kontrolleras av regeringen eller med regeringen allierade. Det förekommer att den som reser därutöver träffar på oväntade vägspärrar upprättade av någon milis eller banditer. Vid dessa vägspärrar kan passagerarna rånas⁸⁶ och flickor och kvinnor våldtas.⁸⁷ Al Shabaab letar vid kontrollerna efter personer av intresse för dem samt efter gods som är förbjudet inom det territorium de kontrollerar, såsom t.ex. elektronik som anses oislamisk. Kvinnor måste vid resa genom område som kontrolleras av Al Shabaab följa de klädkoder och regler som gäller i området, och måste exempelvis bära täckande kläder och resa med manlig eskort.⁸⁸ Al Shabaab finns kvar strax utanför städer som de drivits ut från och hindrar i vissa fall transporter att nå staden.⁸⁹

Att resa landvägen i framförallt södra och centrala Somalia är riskfyllt och beslutet att företa resan tar efter noggrant övervägande om dess nödvändighet kontra riskerna att företa den.⁹⁰ En tjänsteman vid ett FN-organ uppgav att vägen mellan Baidoa och Mogadishu samt vägen mellan Beledweyne och Mogadishu är säkrad till en nivå att man kan använda den om man har tillgång till eskort av AMISOM och SNAF.⁹¹ Den i det somaliska samhället som är resursstark lever lite i likhet med internationell personal stationerad i Somalia, dvs. har möjlighet att ha vakter utanför sitt

⁸⁵ Internationell organisation (E), samtal i Nairobi oktober 2014

⁸⁶ Anonym person (P), samtal i Baidoa oktober 2014, Chaufför 1 och 2, samtal i Mogadishu oktober 2014

⁸⁷ Lokal NGO (R), samtal i Baidoa oktober 2014

⁸⁸ Internationell organisation (E), samtal i Nairobi oktober 2014

⁸⁹ Internationell organisation (N), samtal i Mogadishu oktober 2014

⁹⁰ Internationell organisation (A), samtal i Baidoa oktober 2014

⁹¹ Tjänsteman inom FN (B), samtal i Mogadishu oktober 2014

hus och kan resa med väpnad eskort.⁹² Utöver situationen på landsvägarna i södra och centrala Somalia har säkerhetssituationen på landsvägen mellan Boosaaso och Garowe i Puntland försämrats. Vägsträckan är utsatt för kriminalitet av såväl Al Shabaab som klanmiliser.⁹³

8.2 Lifos analys

Att resa på vägnätet i framförallt södra och centrala Somalia utanför städerna är vanskligt. AMISOM och SNAF kan inte säkra hela vägsträckor mellan städerna, men kan på en del av dessa vägar ta sig fram i konvojer. För dem som inte har tillgång till en sådan konvoj ökar riskerna med resandet. Vid de vägspärrar som finns riskerar passagerarna att utsättas för övergrepp av den som sköter vägspärren, oavsett om det är Al Shabaab eller någon regeringsvänlig milis eller ett banditgäng. Somalier gör dock resor landvägen, men det förtjänar att påpekas att det inte handlar om nöjesresor utan de resor som företas görs efter noggrant övervägande om risken kontra nödvändigheten.

9. Klanens betydelse i ett nätverk

Som ovan nämnts genomsyrar klansystemet hela det somaliska samhället. Det är ett patriarkalt system där varje man har tillgång till sedvanerätten, *xeer*, genom sin *diyabetalande* subklan. Den *diyabetalande* subklanen är den nivå av underklan som sköter de bilaterala förhandlingar med en annan klan som är ryggraden i *xeer*. Kvinnor har tillgång till *xeer* genom en manlig släkting, vanligen fadern, maken eller en bror. I avsaknad av en så nära manlig släkting kan kvinnans talan föras av en man i hennes nätverk. Vad som kan anses vara ett manligt nätverk går inte att exakt definiera utan varierar med hur nära släkt kvinnan är med mannen men också med vilken relation de har. En ram för vad manligt nätverk, i betydelsen föra en kvinnas talan inom *xeer*, är att även farfar, farbröder samt vuxna bröder, söner och kusiner på faderns sida kan räknas till det manliga nätverket under förutsättning att de har en närmare relation med kvinnan än vad som normalt är fallet med mer avlägsna släktingar. För att kunna föra kvinnans talan måste mannen befinna sig på samma geografiska ort som kvinnan. Den *diyabetalande* subklanen bistår sina medlemmar i politiska och juridiska frågor men har ingen skyldighet att hjälpa till i ekonomiskt trångmål. Det finns dock i det somaliska samhället en tradition av att storfamiljen, på såväl faderns som moderns sida, hjälper varandra. Knappa resurser leder dock till att möjligheten och viljan att hjälpa inte alltid finns.⁹⁴

Minoritetsgruppernas svaga position ger dem inte möjlighet att försvara sig eller driva sina frågor gentemot klaner.⁹⁵ Personer från minoritetsgrupper har mycket begränsad möjlighet att få tillgång till sedvanerätten *xeer*.⁹⁶

⁹² Internationell organisation (J), samtal i Mogadishu oktober 2014

⁹³ UN Security Council, *Report of the Secretary General on Somalia January 2015*, 2015-01-23, punkt 18,

http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2015/51 (hämtad 2015-02-10)

⁹⁴ Lifos, *Kvinnor i Somalia*, 2014-01-24, s 8f

⁹⁵ EASO, *South and Central Somalia Country Overview*, 2014-08-01, s. 55f

Framförallt i Mogadishu finns också andra nätverk än klanen som kan ge inflytande. Det kan röra sig om distriktskommissionärer, affärsmän av betydelse eller andra personer med inflytande i samhället som verkar i nätverk som inte nödvändigtvis är klanbaserat.⁹⁷

9.1 Lifos analys

Det somaliska samhället är hierarkiskt och vilken klan eller minoritetsgrupp individen tillhör har betydelse för dennes ställning i samhället och därmed för möjligheterna att få skydd, inflytande, arbete med mera. Dels har det betydelse vilken klan/minoritetsgrupp individen tillhör och dels har det betydelse om individen befinner sig där klanen/minoritetsgruppen finns geografiskt eller om individen är ensam utan sin klan/minoritetsgrupp. En person som befinner sig på en ort utan närhet till sin klan/minoritetsgrupp befinner sig i ett utsatt läge eftersom denne saknar det juridiska skydd som klan kan ge, framförallt i avsaknad av ett fungerande polis- och domstolsväsen, men också därför att klanen är ett naturligt kontaktnät och i varierande grad ekonomiskt skyddsnät. Internflyktingars utsatthet bottnar till stor del i att de befinner sig på en ort utan sin klan och det skydd och stöd som den kan ge.

De som är svaga i det somaliska samhället är personer som tillhör minoritetsgrupper, personer som befinner sig på en ort där deras klan/minoritetsgrupp inte finns, kvinnor generellt och kvinnor utan manligt nätverk i synnerhet samt barn. Ju fler av dessa indikatorer som stämmer in på en person, desto mer utsatt är personen.

För att kunna använda sig av de icke klanbaserade nätverk som finns i främst Mogadishu krävs att man ingår i dessa nätverk. Inflytandet kan nätverket ifråga sedan utöva i egenskap av egen maktställning, t.ex. genom en egen milis och den makt som det ger, eller genom att nätverka genom t.ex. klan. Lifos saknar uppgift om att den här typen av icke-klanbaserade nätverk förekommer på andra orter än Mogadishu.

10. Barnhem

Det finns barnhem i Somalia. Lifos besökte vid resa till Hargeisa i Somaliland 2012 ett barnhem. Vid rundvandring i barnhemmet konstaterades att många barn delade sängar, även om det förekom att barn hade egen säng. Några sov på madrasser på golvet i sovsalarna. Mellan 30-40 barn delar toalett och badrum. Det hade då nyligen byggts två badrum samt toalett och kök som var avsett bara för flickor. Boendet var torftigt och barnen saknade generellt möjlighet att förvara personliga ägodelar. Det serverades mat tre gånger per dag och därutöver mellanmål två gånger per dag. Barnen som bodde på hemmet fick fri utbildning från förskola till universitet, men det fanns inte längre någon utbildning inne på

⁹⁶ NOAS, *Persecution and Protection in Somalia*, 2014-04-01, s. 41

⁹⁷ Lifos, *Myndigheter och klansystem i Somalia*, 2012-11-30, s. 13ff

barnhemmet.⁹⁸ Lifos saknar utförlig information om andra barnhem i Somalia.

11. Återvändande

Det förekommer att personer återvänder till Somalia. Till Mogadishu återvänder personer ur diasporan, många av dem har fått jobb på olika ministerier eller organisationer. De kan få hjälp med boende på hotell och transporter till och från arbetet, men många väljer att ordna sitt boende själva, åka taxi till arbetet och ordna med sin egen säkerhet. De bosätter sig i områden i Mogadishu som anses säkrare, såsom Makaram, Hodan och flygplatsen. De rör sig bara från hemmen till arbetsplatsen och tillbaka. De har antingen överenskommelser med någon restaurang om mat eller så har de någon som lagar mat åt dem i hemmet. De går inte själva ut och handlar mat. Det har varit färre incidenter än vad man inledningsvis trodde.⁹⁹

Det pågår också ett återvändande från flyktinglägret Dadaab i Kenya. Det rör sig om mellan 100-150 personer per vecka som återvänder till södra Somalia. I det området saknas i princip skola och hälsovård och hjälporganisationer saknar tillgång till vissa byar. En del av de återvändande blir därför internflyktingar i t.ex. Kismaayo.¹⁰⁰

11.1 Lifos analys

Det kan inledningsvis konstateras att de som återvänder för att jobba på ett ministerium eller en organisation har utsatts för färre säkerhetsincidenter än vad man inledningsvis förväntat. Det är dock viktigt att notera att dessa personer konstituerar en överklass i Somalia, med relativt sett god inkomst och möjlighet att färdas i taxi och ha hemhjälp som sköter inköp av dagligvaror. Det ger dem möjlighet att leva ett tillbakadraget liv och i princip endast vistas på sina arbetsplatser, i sina hem och resan däremellan vilket minskar riskerna jämfört med om du behöver vistas längre tid ute i samhället. Tillhörigheten till en ekonomiskt välbärgad grupp ger således möjligheter till att anpassa livet så att individen exponeras mindre för de risker som finns. Att tillhöra en ekonomiskt välbärgad grupp, med de kopplingar till väst som finns dels genom att man återvänt därifrån och i de fall som åsyftas ovan för att man arbetar för ministerium eller organisationer som förknippas med väst, leder också till att man tillhör riskgrupper. Dels för kriminalitet, dels från Al Shabaab.

12. Resor till Somalia

Det går internationellt flyg till flera flygplatser i Somalia, däribland Mogadishu och Hargeisa. Inrikesflyg finns men fungerar på grund av säkerhetsläget inte alltid i södra och centrala Somalia. Inrikesflyg fungerar inte till områden som kontrolleras av Al Shabaab.

⁹⁸ Personal vid Hargeisa Orphanage, samt observationer av Lifos vid besök vid detta barnhem, 2012-06-16

⁹⁹ Lokal NGO (S), samtal i Mogadishu oktober 2014

¹⁰⁰ Internationell organisation (E), samtal i Nairobi oktober 2014

13. Källförteckning

Elektroniska källor

Al Jazeera, *Al-Shabab intelligence chief says he is quitting*, 2015-01-27
<http://www.aljazeera.com/news/2015/01/al-shabab-intelligence-chief-quitting-150127180558773.html> (hämtad 2015-02-05)

BBC News, *Ahmed Abdi Godane: Somalia's killed al-Shabab leader*, 2014-09-09 <http://www.bbc.com/news/world-africa-29034409> (hämtad 2015-01-20)

Deutsche Welle, *Somalia: U.S. Targets Al-Shabaab Leader in Somalia With Drone Strike*, 2015-02-04 <http://allafrica.com/stories/201502040350.html> (hämtad 2015-02-05)

European Asylum Support Office (EASO), *South and Central Somalia Country Overview*, 2014-08-01
<http://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=33181> (hämtad 2015-01-27)

Internationell organisation baserad i Nairobi, e-post till Lifos

Lifos, *Kvinnor i Somalia. Rapport från utredningsresa till Nairobi, Kenya i oktober 2013*, reviderad 2014-01-24
<http://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=31539> (hämtad 2015-01-27)

Lifos, *Myndigheter och klansystem i Somalia. Rapport från utredningsresa till Nairobi, Kenya samt Mogadishu, Hargeisa och Boosaaso i Somalia i juni 2012*, 2012-11-30,
<http://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=29006> (hämtad 2015-01-27)

Lifos, *Säkerhetssituationen i Somalia. Rapport från utredningsresa till Nairobi, Kenya samt Mogadishu, Hargeisa och Boosaaso i Somalia i juni 2012*, 2012-10-24, <http://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=28817> (hämtad 2015-01-27)

Norwegian Organisation for Asylum Seekers (NOAS), *Persecution and Protection in Somalia*, 2014-04-01
<http://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=32455> (hämtad 2015-01-27)

Reuters, *U.S. confirms drone strike killed al Shabaab leader in Somalia*, 2014-12-31 <http://www.reuters.com/article/2014/12/31/us-usa-somalia-airstrike-idUSKBN0K90YA20141231> (hämtad 2015-02-05)

Sabahi, *Somali elders defy al-Shabaab order to stay away from Central State conference*, 2015-01-22

http://sabahionline.com/en_GB/articles/hoa/articles/features/2015/01/22/feature-01 (hämtad 2015-01-27)

Somalia Report, *What is Khatumo State?*, 2012-04-26

http://www.somaliareport.com/index.php/post/3271/What_is_Khatumo_State (hämtad 2015-01-20)

UNHCR, *Over 100,000 people displaced in Somalia so far this year as IDPs bear brunt of food insecurity crisis*, 2014-09-16

<http://www.unhcr.org/541810559.html> (hämtad 2015-01-27)

UN Security Council, *Report of the Secretary General on Somalia January 2015*, 2015-01-23,

http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2015/51 (hämtad 2015-02-10)

UN Security Council, *Report of the Secretary-General on Somalia*, 2014-03-03

<http://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=31996> (hämtad 2015-01-27)

UN Security Council, *Report of the Secretary-General on Somalia*, 2013-05-

31, <http://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=30470> (hämtad 2015-01-27)

US Department of State, *Trafficking in Persons Report 2014 - Special Case: Somalia*, 2014-06-20,

http://www.ecoi.net/local_link/278800/408346_de.html (hämtad 2015-02-26)

Utrikespolitiska institutet, *Landguide Somaliland*, 2014-02-18, Betaltjänst,

<http://www.landguiden.se/Lander/Afrika/Somalia> (hämtad 2015-01-27)

Utrikespolitiska institutet, *Landguide Somalia/Massmedier*, 2014-11-05,

Betaltjänst, <http://www.landguiden.se/Lander/Afrika/Somalia/Massmedier> (hämtad 2015-01-27)

Muntliga källor

Anonym person (P), samtal i Baidoa oktober 2014

Chaufför 1, samtal i Mogadishu oktober 2014

Chaufför 2, samtal i Mogadishu oktober 2014

Internationell organisation (A), samtal i Baidoa oktober 2014

Internationell organisation (C), samtal i Mogadishu oktober 2014

Internationell organisation (D), samtal i Nairobi oktober 2014

Internationell organisation (E), samtal i Nairobi oktober 2014

Internationell organisation (F1), samtal i Nairobi oktober 2014

Internationell organisation (F2) samtal i Nairobi oktober 2014

Internationell organisation (H), samtal i Mogadishu oktober 2014

Internationell organisation (J), samtal i Mogadishu oktober 2014

Internationell organisation (M), samtal i Nairobi oktober 2014

Internationell organisation (N), samtal i Mogadishu oktober 2014

Internationell organisation (O), samtal i Mogadishu oktober 2014

Internationell organisation (Q) samtal i Baidoa oktober 2014

Kellett, Paul A, Colonel (Retd) och Political/Security Advisor, EU Somalia Unit, samtal i Nairobi, telefonsamtal 2014-11-25 samt e-post 2014-12-03

Lokal NGO (G), samtal i Mogadishu oktober 2014

Lokal NGO (R), samtal i Baidoa oktober 2014

Lokal NGO (S), samtal i Mogadishu oktober 2014

Personal vid Hargeisa Orphanage, samt observationer av Lifos vid besök vid detta barnhem, 2012-06-16

Tjänsteman inom FN (B), samtal i Mogadishu oktober 2014

Förkortningar

AMISOM	Afrikanska Unionens fredsbevarande styrkor i Somalia (African Union Mission to Somalia)
ASWJ	Ahlu Sunna Wal Jamaa
JIA	Juba Interim Administration
NGO	Non-Governmental Organisation
SFG	Somali Federal Government
SNAF	Somali National Armed Forces
SW3	Interim South-west administration